



"לדורות"

סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולת השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים יעלה לאתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

להזכרכם:

1. את השאלון המלא נא לשלוח לדוא"ל: laad@jafi.org
2. את הנספח החתום בידי הניצולה יש לשלוח בסריקה למייל laad@jafi.org או בפקס 03-7453557.
3. למידע ושאלות בנוגע למילוי הטופס ניתן להתקשר למוקד המידע של המשרד לאזרחים ותיקים *8840.
4. לשאלות בנוגע לשיבוצים או בעיות שעלו בעת הביקור ניתן להתקשר ל-"רוח טובה" 1-700-505-202.

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם משפחה: לאה	שם פרטי: אייזנר
------------------	--------------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה
במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

שם משפחה איתו נולדתי: אייזנר		בלועזית IZNER	
שם פרטי איתו נולדתי: חיה-לאה		בלועזית HAYA LEA	מין: נ
עיר לידה: דברצן		בלועזית Debrecen	
שם פרטי ושם משפחה של האב: שמואל אייזנר		שם פרטי ושם נעורים של האם: מרגלית גרוס	
מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: דברצן		בלועזית Debrecen	ארץ המגורים: הונגריה
השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה) יסודי		מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה)	
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: (שם העיר או האזור ושם הארץ)			
במידה והיית בגטו, ציין את שמו		בלועזית הגטו הגדול בהונגריה	
במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו		בלועזית Strasshof	
המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי:		שטרסהוף	
תאריך השחרור: אפריל 1945			



ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור Debrecen		במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)
שנת עליה: 1947	במידה ועלית באנייה, ציין את שמה אוניית כנסת ישראל	במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין ממתו עד מתי ינואר-דצמבר 1947

אנא ספרי על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הורייך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים):

נא לכתוב בגוף ראשון

היינו 5 ילדים, אני הייתי הבכורה ואחרי היו עוד שתי בנות ושני בנים. שמות אחיי לפי סדר הגיל: קלרי, יהודית, פרנץ, לסלו. המשפחה הייתה דתית וחיינו בתוך קהילה יהודית. אבי היה חייל במקצועו ונלקח למחנות של הצבא ההונגרי חלק מהזמן התאמן וחלק עבד במתפרה של הצבא ההונגרי. בשל היעדרותו הממושכת מצבינו הכלכלי היה קשה וקיבלנו סיוע כלכלי מהקהילה היהודית. אמא הייתה עקרת בית והבית התנהל בצורה דתית מסורתית. בחצר שלנו גר יהודי, גיבור מלחמת העולם הראשונה שהתעורר בשתי עיניו ולצד הזכויות הסוציאליות שקיבל ממשלת הונגריה הוא קיבל גם רדיו.

כל פעם שקרה משהו יוצא דופן הוא היה מניח את הרדיו על עדן חלוננו וכל השכנים היו מאזינים לחדשות. ב- 19.03.1944 נאם העוצר הורטי ובנעומו הודיע שהוא אפשר לצבא הגרמני להיכנס לגרמניה ללא קרב מכיוון שקיבל מהם הבטחה שלאזרחי הונגריה היהודים לא יקרה כלום (אני שומעת בראשי את נאומו ברגעים אלו...). אני הייתי בת 9.5, עדיין לא הבנתי את משמעות הדברים אבל הפחד של המבוגרים דבק בנו וכולם נכנסו לבתים במתח וחרדה לקראת העתיד הלא צפוי. בהשפעת המתח סביבי פרצתי בבכי ובשביל של יראו אותי ברחתי מהבית והגעתי לרחוב הראשי של העיר דרבצן. הייתי המומה לראות את הרחובות הריקים ומרחוק שמתי מצעדי רגליים שהלכו והתקרבו אלי.

כאשר עברו אותי החיילים הבחנתי שהמדים שלהם אינם מדים של הצבא ההונגרי. רצתי חזרה הביתה וכשהגעתי לחצר ביתי נתתי צעקה: " הגרמנים בעיר ". זמן קצר לאחר מכן, אדון בלום הוציא את הרדיו שלו לעדן החלון ושמענו את ההנחיה של ענידת טלאי צהוב ליהודים. מרגע זה השתנו חיינו לנצח.

נא ספרי על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

בהמשך התפרסמו עוד חוקים חדשים כגון איסור על גויים לעבוד אצל יהודים, אילוץ יהודים למסור דברי ערך לנציגי השלטונות. במסגרת מסירת דברי הערך נלקח הרדיו של מר בלום ומאז היינו מנותקים לחלוטין מכל מה שנעשה בחוץ. לפנות בוקר פרצו נציגי "צלב החץ" (השלוחה של המפלגה הנאצית בהונגריה) לחצרות הבתים ושלפו את כל הגברים והעבירו אותם למקום לא ידוע. רק חולים וזקנים נשים וילדים הושארו בבתיהם. זמן קצר לאחר מכן חלקו את העיר ותחמו עם חומות את הרחובות בהם גרו יהודים וניתקו אותם מהעיר.

בעיר הוקמו שני גטאות: הגטו הקטן והגטו הגדול, בשלב זה אנו עדיין היינו בביתנו ומכיוון שגרנו בדירת חדר לא צירפו אלינו עוד משפחה. ליל סדר 1944 הי היה אחד העצובים בחיינו, היינו רגילים לחגוג יחד עם חברים שכנים ומשפחה והפעם כל אחד חגג לבד באימה ופחד. לילה אחד התעוררתי משינה וראיתי את אמא יושבת רכונה וראשה בין ידיה ומנורת הנפט ליד ידיה, קמתי כדי להרחיק את המנורה ממנה וראיתי על השולחן ארנק כסף ריק ומספר מטבעות. הבנתי באיזה מצב כלכלי אמא נמצאת ושברתי את הראש איך לעזור לה בפרנסת המשפחה. בעלי הבית שאצלם גרנו היו זוג קשישים שעבדה אצלם שנים עוזרת בית גויה ומאחר שגויים לא הורשו לשרת יהודים הם נותרו ללא עזרה.

בבוקר פניתי אליהם והצעתי להם עזרה כשצינתי שאנו זקוקים להכנסה. אצלם עבדתי עד שהעבירו אותנו לגטו הגדול. גם בגטו הגדול שמרתי עליהם והייתי איתם בקשר. בוקר אחד הצטוו לארוז חפצים חיוניים ביותר ולעזוב את הבית תוך זמן נתון קצר ביותר (אולי שעתים). שיירה ערוכה של אנשים, רובם זקנים נשים וילדים הלכו ברגל מקצה אחד של העיר לקצה



השני, צרורם העלוב על כתפיהם צועדים אל הבלתי ידוע. הובלנו לגטו הגדול, אותנו ואת זוג הזקנים שיקנו בבית הכנסת הגדול שהיה מלא עד אפס מקום, רוב האנשים שוקנו בחוץ בחצר בית הכנסת. לא זוכרת כמה זמן עבר אבל שוב בוקר אחד קיבלנו הוראה להתארגן לעזיבה ושוב הלכנו בשיירה ערוכה לעבר בית החרושת ללבנים מחוץ לעיר.

שם היינו כמה ימים ושם פגשנו את גיטתו של אבי עם התינוקת שלה בת השנה ועם אמה, היא התחננה שנהיה ביחד, אימי סירבה כי לא רצתה ליפול כמעמסה עם חמשת ילדיה הקטנים. הדודה התחננה שלפחות נוסף את שמנו לרשימת T (אות ראשונה במילה הגרמנית TAUSHEN שפרושה החלפה) הייתה שמועה שכל מי שנימצא ברשימה יוחלף, לא ידעו מי איפה ומתי.... אמה באופן עקרוני סירבה להכניס את שמנו לכל רשימה שלא ידעה מה משמעותה. דודתי התחננה ובכתה אך אמה סירבה. לאחר כמה ימים הגיע רכבת ועליה הועלו כל מי שניכלל ברשימת T ביניהם דודתי בתה הקטנה ואמה, לא ראינו אותן יותר והיום אני יודעת שהן הובלו לאושוויץ.

אחר כך הגיע עוד רכבת, אנשים נדחקו לעלות עליה אך אימי חיקתה בצד ולבסוף עלינו על הרכבת האחרונה, נדחסנו לקרון עם עוד 80-100 אנשים ללא אוויר מים ואוכל, בפניה אחת תלינו סדין ומאחוריו היה דלי כדי לשמור על פרטיות מסוימת בשעת הצורך. מדי פעם עצרה הרכבת כדי לרוקן את הדליים ואחר מספר ימים בתנאים לא תנאים הגענו למקום על גבול אוסטריה (או בתוכה) ששמו "שטרסוף", שם עיבדתי את זוג הזקנים. הורדנו מהרכבת, הופשטנו מבגדינו ונאלצנו למסור את כל חפצינו לחיטוי. בתוך צריפים ערוכים מאחורי שולחנות ארוכים ולאור מנורות גז עברנו מפקיד לפקיד שרשמו רשימות ורישומים, נשים אוקראיניות שנלקחו בשבי והיו חבושות במדים מיוחדים ובידיהן שוט הצליפו מדי פעם באוויר ועל ישבני הנשים היהודיות הערומות.

כך הסתובבנו 24 שעות, לאחר מכן קיבלנו את חפצינו בחזרה בסדר מופתי שרק גרמנים יכולים לו. כאשר לבשנו את בגדינו הרגשנו שוב בני אדם רק שאת הלילה בילינו על המרצפות הקפואות של כיכר ענקית. למחרת בבוקר התחילו רמקולים רועמים עם הוראות: משפחות עם 8 ילדים ומעלה לרח' X משפחות עם 6 ילדים וקשישים מגיל 50 לרח' Y משפחות עד 2 ילדים לרח' נוסף. אנשים עד גיל 50 לרח' נוסף. אימא ואני לא דיברנו בינינו ורק ע"י מבטים החלטנו שאנו הולכות לרח' אליו הופנו משפחות עם שני ילדים. אמה לקחה את שני אחי הקטנים ואני אחזתי בידה של אחותי ולזו שנולדה אחרי אמרתי להיצמד לזוג שהיה ללא ילדים וביקשתי ממנה לשמור איתנו על קשר עין. הגענו למשאית ומבלי לשאול שאלות עלינו עליה ואיתה הגענו לרח' "בישופגסה" בלב שכונת מגורים בווינה. הוכנסנו לתוך בניין בת ספר ושם היינו כ-6-7 חודשים.

למחרת נערכו שוב רישומים, אנחנו 6 נפשות הוכנסנו לחדר מס' 4, קיבלנו מיטת קומתיים צרה, ילדים קיבלו 100 ג' לחם ליום ומבוגרים 200 ג' לחם ליום. ביום השני אמא יצאה יחד עם כל האסירים המבוגרים לעבודה בפינוי ההריסות בעיר ואני נשארתי עם הילדים. כשבוע ימים היינו חדר עם כולם ואז חלה אחי הקטן, חום גופו עלה ומכיוון שלא ידעו מה יש לו הרחיקו אותנו וזרקו אותנו החוצה לרחבה לפני הכניסה לעליית הגג. שם על מיטת ברזל ישנו אמא וחמישה ילדים ליד חלון מכוסה קרטון שמגן מקור ומאור. כשאימא הלכה כל בוקר לעבודה אני נותרתי שם לבדי, במשך חודש ימים איש לא הושיט יד אחי הקטן גסס. יום אחד מתוך חוסר עונים התפרצתי על אמא שתעשה משהו למען הילד החולה כי הוא גם ילד שלה....

למחרת לפני צאתה לעבודה היא הודיע לאחראי שהיא מסרבת לצאת לעבודה כל עוד הילד לא מקבל טיפול הולם. ראש המחנה היה במצב רוח טוב ולאחר שוידא שהילד באמת חולה הוא אישר לאמאל השאר במחנה ובשעה עשר בא מלוה ולקח את אמא והילד לבית החולים בעיר. כמה ימים לאחר מכן קיבלנו הודעה על פטירתו ואנו חזרנו לגור עם כולם. חודש מאוחר יותר בתאריך 12.09.44 מלאו לי 10. המבוגרים היו בעבודה ולאחר ארוחת בוקר שכללה פט לחם דקה ומים מעופשים שחורים בטעם צ'קוריה ניערתי את המזרונים והשכבתי את הילדים חזרה לישון כי לא היה לנו משהו אחר לעשות. גם אני שכבתי במיטה ודמיינתי את מסיבת היום הולדת שהייתי רוצה שתהיה לי, רשימת המזמנים האוכל.... מתוך 52 הדודים ודודות שרציתי להזמין רק שניים חזרו מהשואה.

פתאום קראו בשמי וראיתי בפתח החדר את סגן ראש המחנה. הלכתי אחריו לחדר שם הו הושיט לי את ידו וברך אותי ליום הולדתי ובידו השנייה הגיש לי כרטיס לחם של מבוגרים, כלומר 200 ג' במקום 100 ג' לחם ליום. מאותו יום נחשבתי לבוגרת



ויצאתי לעבוד עם כל המבוגרים. חמישה חודשים מאוחר יותר בנות הברית התקרבו לגבול גרמניה אוסטריה והגרמנים הגבירו את קצב השמדת היהודים הנותרים ואנחנו שוב נשלחנו אי לשם... הליכה רגלית של 13 ק"מ ללא מזון ומים בקור העז של ינואר-פברואר 1944. המסע הוביל אותנו לשרסוף ולאחר מספר ימים צוינו לעלות על רכבת שעמדה בסוף הרציף, כתוצאה מרוחות, קור, שריקות והצלפות של הגרמנים ניסינו להימלט לתוך הקרונות כמה שיותר מהר עליתי על קרון מס 4 ואימא הושיטה לי את שאר הילדים, לאחר שהכנסתי את אחותי בת ה-8 לתדהמתי ראיתי יהודי מוציא אותה חזרה החוצה מהקרון ותענה שלא רוצים בכי ילדים בקרון.

כאשר התרוקן הרציף נשארנו רק אני אמה ושלושת אחי, הרכבת החלה לנוע לעט ואז הבחין בנו אחד הגרמנים, הוא תפס את אחי הקטן וזרק אותו על הקרון ובסופו של דבר העלה את כולנו. הרכבת שוב עצרה והגרמנים סגרו את הדלתות, לפתע הייתה הפגזה איזמה מהאוויר, הקרון שלנו התרומם ואויר ונחת בחוזקה על הקרקע. צרחות אימה של אנשים לנודים וגרמנים נשמעו ולאחר כמה דקות פתחו הגרמנים את הדלתות וציוו עלינו לצאת ולשבת על הרציפים, שם ישבנו כל הלילה. כשעלה השחר התגנבתי לעבר הקטר כדי לראות לאן יועדה הרכבת, הבחנתי שאנו יושבים מול קרון 35 ובדרכי הלאה ראיתי שהפצצה נחתה בין קרון 4-5 וכל אנשי הקרונות הלל מתו.

הבנתי את משמעות הנס וחזרתי לאימא כשעיני זולגות דמעות בפעם הראשונה מאז עזבנו את הבית. בשרסוף נשארנו עוד חודשיים שלושה, אני זוכרת עצמי מחטטת בפחי הזבל של הגרמנים ושולפת קליפות ת"א ומביאה לאמי ואחי. לילה אחד התעוררנו לקול רעם אדיר עד כדי כך שחתיכות עץ מהצריף החלו לנשור ארצה, אמא מיד רצתה שנרוץ למקלט ואני מנעתי זאת ממנה בכל תוקף. אמרתי לה שאני עייפה מלברוח ואם אלוהים רוצה במוותינו אז נמות בכל מקום. אימי ניסתה בכל זאת לארגן את האנשים לירידה למקלט ואני חסמתי בגופי את היציאה מהצריף וצעקתי "מהצריף הזה אף אחד לא יורד למקלט!", אנשים היו אפתים ועשו מה שאמרו להם מבלי להבחין שמדובר בילדה צנומה בת 10. שוב נישמע פיצוץ אדיר וצעקות אימים ופלאום משהו פרץ לצריף וצעק "בואו לעזור להציל את האנשים מהמקלט".

אני נפלתי ארצה וכשקמתי ראיתי אדם מכוסה בוץ כאשר רק עיני ונחיריו היו חשופים, התברר שהגרמנים לפני בריחתם פוצצו את בארות המים בסביבה והמקלט שהיה בעומק הבאר קרס ואנשיו נשתפו במים, רוב האנשים טבעו וכמעט לא נשאר את מי להציל. יומיים שלושה מאוחר יותר נכנסו הרוסים למחנה. התנהגותם הייתה מחפירה, הם אנסו ובזזו, עד היום אני זוכרת שלוש מילים ברוסית – לתת, שעוני יד ובחורות. אנשים השתוללו מרוב שמחה והתחילו ללכת בלי לברר לאן הם רוצים להגיע. אנחנו חיקינו יום יומיים ואז יצאנו לכיוון הונגריה.

אנא ספרי על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ
(השחרור וחזרתך הביתה, חייך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

שבועיים לאחר פלישת הרוסים הגענו לעיר הולדתנו "דברצן". רק דוד אחד (אחיו הצעיר של אבי) היה בעיר, את הלילה הראשון בילינו אצלו בדירה. למחרת הלכה אמא לקהילה היהודית שהייתה המומה ומאושרת לשמוע על שיותם של ארבעה ילדים קטנים מהתופת. אמא שמה את אחי הקטנים במאון יום של הנוער הציוני שהתארגן במקום ושבה למלחמת הקיום היום יומית שלה כאשר אני עומדת לצידה וכעזר מנגד. במשך חצי שני הלכתי פעמיים ביום לתחנת הרכבת לבדוק אם אבא בא, מאוד רציתי להחזיר לא את האחריות והדאגה למשפחה שהחיים הפילו עלי.

ב־26 בספטמבר 1945 ימים אחדים לפני ראש השנה אבא חזר. חצי שנה מאוחר יותר התחלנו את תהליך העלייה לארץ. ההליך נמשך שנה וחצי וב־26.02.1946 סגרנו מאחורינו בפעם האחרונה את דלת ביתנו בעיר "דברצן". ב-26.09.1947 הגענו ארצה על אוניית כנסת ישראל לאחר שהייה של 9 חודשים במחנה בקפריסין. הייתי בת 13 ונולדתי מחדש!

נא ספרי על חייך בארץ
(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):



כאשר הגענו ארצה הייתי שנתיים וחצי בכפר בתיה רעננה והורי נשלחו לרחובות. בגיל 17 התחלתי ללמד בב"ש עיר האוהלים כמורה בב"ס יסודי. בגיל 28 נישאתי ונולדו לי שלושה בנים מקסימים והחיים חייכו אלי. כאשר נולדו ילדי נוכחותו של אחי הקטן שניפטר בשואה הצפה אותי מאת לאת, ניסיתי לחיות את שגרת החיים, גידול ילדים פרנסה, קריירה. בהיותי בת 71 ניפטר בעלי ואם בשל הבדידות או בשל מרחק הזמן וגם בשל השפעתו של משפט איכמן ישבתי וכתבתי ספר על ילדותי העשוקה. רגשות האשם הלא הגיוניים בשל פטירתו של אחי העיקו עלי מאוד כיון שאני הייתי זו שרצתה שיאשפזו אותו ושם הוא ניפטר.

בגיל 75 החלטתי לשים קץ לרגשות האשם ונסעתי לווינה לחפש את תעודת הפטירה שלו. שם מצאתי נערה צעירה לה סיפרתי על מטרת הביקור, הנערה הכירה לי את דודה והוא שעזר לי למצוא את תעודת הפטירה של אחי וכן את קבר האחים בו הוא היה קבור. מאז זכיתי לסגור עוד מעגלים בחיי ולמצוא קרובי משפחה שלא ידעתי על קיומם. מצאתי חברת ילדות אחת ממנה רציתי לבקש סליחה כי חשבתי שפגעת בה בספטמבר 1945. בסך הכול אני אדם מאושר ושלם עם עצמו.

אני יודעת שעשיתי את המקסימום שיכולתי לעשות, גם בשואה וגם אחריה בעיקר בסגירת מעגלים. אירועי השואה מלווים אותי יום יום אך לצידם אני חיה חיים שלבים מלאים ומאושרים ומוצא נחמה בבני ונכדי המקסימים והקרובים שמצאתי בחו"ל. את סיפורה המלא של לאה אייזנגר ניתן לקרוא בספרה "ילדות עשוקה" בהוצאה פרטית. את הספר ניתן לרכוש דרך לאה.

ראיון: ענבל קראוס, הוד – השרון, דצמבר 2013





יד ושם



המשרד לאזרחים ותיקים

